

Seikkailua, jännitystä, romantiikkaa ja kauhua

Brittiläiset tyttöjen sarjakuvat

Girl 1950-luvulta, Penelope 1960 ja Misty 1970-luvulta.

Timo Ronkainen

Kun mangapokkarit alkoivat 2000-luvun alussa vyöryä kioskien lehtihyllyihin, hoksattiin alkuhämmentyksen jälkeen, kuinka ilmiö loi kaupallisen sarjakuvan kentälle uusia lajityyppejä ja kokonaan uuden mainstream-sarjakuvan kuluttajasegmentin; naiset ja tytöt.

Populaarikulttuurissa muisti on lyhyt. Jo ennen 1960-lukua Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa kukoistaneet tyttöjen ja nuorten naisten sarjakuvalehdet ovat jääneet lähes kokonaan unohduksiin. Kyseessä on oudosti huomiotta jätetty kulttuurin alue, vaikka lehtien myyntiluvut olivat todella merkittäviä: esimerkiksi brittiläinen Girl myi yli 500 000 joka viikko, School Friend jopa miljoonan.

Siinä missä poikien sarjakuvat, super-sankarit, seikkailulehdet ja sotasarjikkeet, kuten Commandot eli Korkeajännitykset on tutkittu ja listattu ja analysoitu, ei sarjakuvatutkimus ole pahemmin tätä aluetta käsitellyt.

Brittiläisestä sarjakuvasta puhuttaessa tulevat asiantuntijoidenkin mieleen ensinnä yksinomaan ne iänikäiset ikä-

Suurien tunteiden melodraamaa, tyttöisien koettelemuksia rumien natsien kynsissä ja kaukomaisten eksotiikkaa. Brittiläisiä Picture Library -lehtiä tytöille ja nuorille naisille.

mies-fanipoikien keräilykohteet: Eagle, Dandy, Beano, Viz, Commando ja jotkin 2000AD -lehdet. Niiden ympärillä pyöri aktiivinen fandom; haikeansuloisen nostalgian, näpräilevien listauksien ja hinnastojen keräilykulttuuri. Poikien lehtiä arvostetaan ja hinnat ovat korkealla.

Tyttöjen fandom puuttuu

Tytöille ja nuorille naisille suunnattuja sarjakuvalehtinimikkeitä ilmestyi Englannissa 1950-70 -luvulla kymmenittäin ja niillä oli huomattavan suuri levikki. School Friend, Girl, Bunty, Judy, Romantic Picture Library, Valentine, Misty ja monet muut. Miksi niiden ympärille ei ole muodostunut keräilykulttuuria aikuisiksi kasvaneiden tyttölukijoiden joukossa? Eivätkö naiset nostalgiso lapsina lukemiaan sarjakuvia samalla tavalla kuin miehet?

Mel Gibsonin väitöskirjana tekemä, feministisesti painottunut, lukemisen vastaanottoon ja tulkinnan ongelmiin paneutuva lukijatutkimus (Remembered Reading: Memory, Comics and Post-war Constructions of British Girlhood) tuo selkeästi esille sen, kuinka tyttölukijat olivat pitäneet heille suunnattuja sarjakuvalehtiä henkilökohtaisesti tärkeinä. Miksi sitten näin merkittävä osa lapsuusajan lukumateriaalista on siitä huolimatta jäänyt laajalti unohduksiin?

Viihdettä ja populaarikirjallisuutta oli kunnolla alettu tutkia vasta 1970-luvun myötä, kun sitä aiemmin oli vähätelty tai jätetty tyystin huomiotta. Aiemmat 1950–60-luvun kasvatuksellisesti painottuneet tutkimukset olivat pitäneet sarjakuvaa yksinomaan vahingollisena. Populaarikulttuuri oli kulttuurin rikakasvustoa, tutkimuksen kannalta korkeintaan sosiologis-pedagogisten kauhistelujen arvoista.

Kun viihdettä sitten alettiin arvostaa ja tutkia lähemmin, otettiin ensiksi tarkastelun alle sen maskuliinisemmat alueet; arvoasteikossa nousivat elokuvista westernit ja film noir, kirjoista dekkarit jne. Melodraamat ja romanttinen kirjallisuus sai osansa vasta myöhemmin. Sarjakuva jäi tässäkin vaiheessa vielä marginaaliin ja tyttöjen sarjakuva oli marginaalin marginaalissa. Sarjakuvahistorioissa ei ole juurikaan tarkasteltu tyttöjen ja nuorten naisten sarjakuvia. Ja silloinkin kun tyttöjen sarjakuvalehtiä oli vaivauduttu tutkimaan, huomauttaa Mel Gibson, oli tyydytty jyykkään tekstuaaliseen tulkintaan itse sarjakuvista, eikä siihen kuinka tytöt olivat suhtautuneet heille suunnattuihin sarjakuviin, tai siihen kuinka he niitä tulksivat.

Tällainen lähestymistapa tuli esille vasta feministisen tutkimuksen myötä 1980-luvulla, kun Jackie-lehden vastaanottoa lukijayleisössä oli kartoitettu.¹ Haastattelututkimuksessaan Gibson yhdistää feminististä uudelleenluentaa ja reader-response -tyyppistä tutkimusta. Se kuinka lukijat tosiasiaa olivat suhtautuneet lukemaansa ja miten he tätä aineistoa olivat hyödyntäneet, poikkesi vahvasti siitä, mitä tekstuaalisen analyysin pohjalta lukijoiden oli oletettu niiden pohjalta oppineen. Moni sarjakuvalehtien tyttö- tai naissankari oli tarjonnut lukijoilleen innoitusta tai toiminut eräänlaisena ideaaliminänä. Sarjakuvalehtien herättämät muistot linkittyivät suoraan tietyn ikäkauden kokemuksiin, aikuisutumisen eri siirtymävaiheisiin, erityisesti puberteettiin.

Toiset lukijat, etenkin 1950–60-luvulla lapsuuttaan eläneet, muistivat muutamia lehdet kapinointina aikuisia vastaan, koska heidän vanhempansa olivat pitäneet joitakin lehtinimikkeitä sopimattomina, suorastaan jopa ”tuhmina”. Niinpä niitä luettiin uhmaten ja salaa. Hyvin samantapaisia huomiota, mitä Pekka Manninen

1) Frazer. E. Teenage Girls Reading Jackie; Media, Culture and Society, Vol9 (1987)

Suomeksi ilmestyneitä tyttöjen ja naisten sarjakuvalehtiä

Linda Lark

Sarjakustannus 1964
(5 numeroa) Amerikkalaisen Western-yhtiön sarjakuvia

Vicky

Kust Pecos Bill
1957-1964 (88 nroa)
Amerikkalaisia DC:n ja Marvelin romanssisarjakuvia

Me kaksi

Tähtisarjat/Kust Pecos Bill/
Sarjakustannus
1958-1964 (62 nroa)

Prinsessa -sarja

Saariston kirjapaino
1963-64 (21 nroa);
Princess Picture Library
Fleetway 1960-67
(346 nroa, ilm. viikoittain)

Sinä ja Minä

Sarjakustannus
1962-63 (6 nroa)

Ajanvietessarja

Kust Pecos Bill
1960-64 (60 nroa)
(ainakin Romance Adventure Library)

Herttasarja

Kust Pecos Bill/Sarjakustannus/UK-lehdet
1956-1977

Hertta

UK-lehdet/Kuvajulkaisut/Williams
1969-1971

oli omaan vaitöskirjaansa Vastarinnan välineistö (1995) tehnyt.

Näillä tyttöjen lehdillä oli siis merkitystä ja niissä oli tyylikirjoja enemmän kuin odottaa saattaisi. Siinä missä amerikkalaiset teinitytöille tarkoitetut, 1950-luvulla syntyneet lehdet jäivät romanttisten lyhytnovellien jatkuvaan kertaamiseen, löytyi brittiläisistä lehdistä laajempaa lajityypillistä vaihtelua. Vain pieni segmentti näistä lehdistä ilmestyi aikanaan suomeksi ja pelkästään niiden tarkastelu antaa tyttöjen sarjakuvalehdistöstä hieman vääristyneen kuvan.

Pitkät juuret

Brittiläinen sarjakuvalehdistö on hyvin vanhaa, ensimmäiset ilmestyivät jo 1800-1900-luvun vaihteessa. Useimpien juuret ja vaikutteet ovat viktoriaanisen ajan pilalehdistössä, Punch aloitti ilmestymisensä jo 1841 ja lakkasi vasta 1992. Se sisälsi sarjakuvamaista aineistoa melkein alusta alkaen. Ensimmäisensä brittiläisenä sarjakuvasankarina pidetään 1860-luvulla aloittanutta Ally Sloperia.

Brittiläisten, tytöille tarkoitettujen sarjakuvalehtien juuria voi puolestaan etsiä viktoriaanisen ajan lapsille ja erityisesti tytöille suunnatuista lukemistolehdistä ja tyttökirjoista, mutta niihin vaikuttivat myös goottilainen romantiikka, romanttiset lukemistot ja pulp-kirjallisuus. Koulutyöille suunnatut, runsaasti kuvitetut lukulehdet, joiden kukoistuskautta kesti 1940-luvulle asti, keskittyivät novellitarinoissaan sisäoppilaitosten (boarding school) kouluelämään, kummitus- ja tyttöetsivätarinoihin, sekä ylevöittäviin historiallisiin kertomuksiin. Keskiössä olivat yllättävän toiminnalliset, aktiiviset ja positiiviset tyttöjänsankarit.

Nämä teemat ja muodot siirtyivät miltei sellaisinaan 1950-luvun alussa aloittaneisiin tyttöjen sarjakuvalehtiin.

Toiminnallinen tyttöcowboy Jean Gray pelastaa meksikolaistyttö, voittaa ratsastuskilpailun ja tekee konnien metkuista lopun. School Friend Annual 1953.

Esimerkiksi School Friend -lehdessä seikkaili Evelyn Flindersin piirtämä kolmikko The Silent Three. Se oli kolmen St Kit'in tyttöjen sisäoppilaitoksessa opiskelevan tytön perustama salaseura, jonka jäsenet tarkoivat erilaisia mysteerejä ja oikoivat vääryyksiä. Kolmikko pukeutui pitkiin kaapuihin ja naamioihin, joita he päivittäin pitivät kätkeytyinä asuinhuoneittensa lattialautojen alla. Sarja oli hyvin suosittu. Myös lehden muissa sarjakuvissa oli toiminnallista seikkailua, eräissäkin tarinassa tyttökarjapaimen Jean Gray auttaa meksikolaista tyttöä pelastamaan itsensä tilan ilkeiltä rosvoilta. Jill Crusoe puolestaan oli naispuolinen Robinson Crusoe.

Brittiläisiä sarjakuvalehtiä ilmestyi

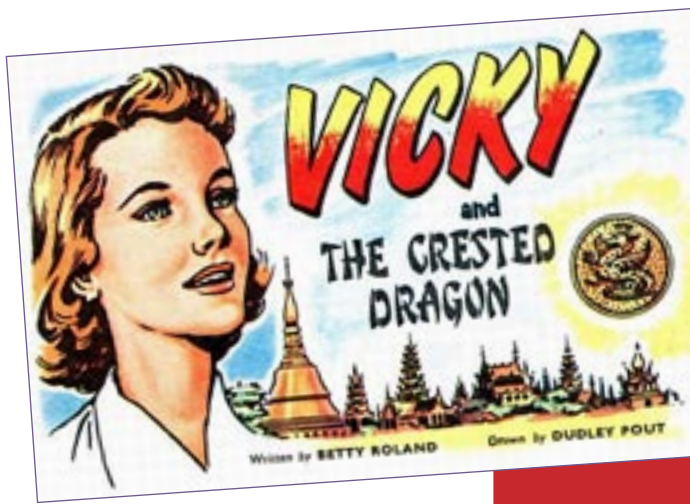
ainakin 1970-luvulle saakka kahta eri formaattia. Toinen oli kookas tabloidi, Eaglen kaltainen 8-24 sivuinen lehti jossa oli jatkosarjojen lisäksi paljon tekstijuttuja, artikkeleita ja novelleja, niiden sarjakuvat julkaistiin upeissa väreissä. Toinen formaatti on Korkeajännityksistä tuttu pokkarikoko, jossa on yleensä 64 sivua ja yksi pitkä mustavalkoisena julkaistu sarjakuvatarina.

Anna äidin neuvoa

Eaglen sisarjulkaisu, ulkoasua myöten, oli vuonna 1950 aloittanut simppelellä nimetty Girl. Pojille

1950-luvun suosikkilehti Girl: kodinhoitoa, vuoteen petausta ja aamiainen vuoteeseen. Girlin viikkomyynti päihitti parhaimmillaan Eaglen.

suunnattu Eagle opetti pikku lukijoilleen avaruusseikkailija Dan Daren johdolla britti-imperiumin miespuolisille edustajille sopivia arvoja sota- ja seikkailusarjojen. Girl puolestaan piti kotirintamasta huolta ja viihdytti tyttölukijoitaan sarjakuvilla pirteistä balettiansijattarista ja lentoemännistä. Lehden suosittu ja pitkäikäinen sarjakuvamuotoinen niksipalsta oli nimeltään Mother Tells You How. Se opetti tytöille mm. kuinka mekon pitsikaulus pestään oikeaoppisesti, miten astiat tiskataan, tai miten pöytä katetaan kaikkein uusimpia muovimateriaaleja, Ryduraa ja Rymalitea™ käyttäen.

Viisikymmentäluvun aatemaailmaa siis puhtaimmillaan, mutta kirjoittajina ja kuvittajina oli parhaita englantilaisia ammattilaisia. Sarjakuvantekijöiden joukossa oli myös muutamia naistaiteilijoita. Värisarjakuvat oli huolella painettu syvä-

Ylh. vasemmalla ja oikealla Girlin tarjoamaa eksotiikkaa ja historiallisia henkilökuvia esikuviksi. Alempana oikealla sirpaka Sue Day.

painotekniikalla ja esimerkiksi tunnus-tettu muotokuvamaalari June Mandoza kuvitti Belle of the Ballet -sarjaa tyylikkään pastellisävyyin, tosin salanimen Chris Garvey turvin.

Näissä keskiluokkaisten perheitten tytöille tarkoitetuissa paremmalle paperille painetuissa lehdissä naispäähenkilöt toimivat lähinnä kaikenlaisten aikuisten näkökulmasta hyväksyttävien aktiviteettien parissa, kuten ratsastuksen, voimistelun ja baletin. Poikkeus oli Ray Baileyen Kitty Hawke, Hawke Airlines -lentoyhtiön tyttärestä kertova sarja. Päähenkilö oli kokonaan naisista koostuvan lentohenkilöstön johtaja.

Joskus generarajoja hämmennettiin hauskaasti: Sally Doyle, Circus Ballerina -sarjassa (1963) sekoitetaan balettia, sirkusta, lännkäreitä ja romantiikkaa.

Kustantajat suuntasivat lehtiään selvästi tietyille ryhmillä, mustavalkoisena tai parilla lisävärvillä toteutettu, vuonna 1958 aloitettu Bunty oli selkeästi segmentoitu työväenluokan tytöille. Bunтын tapaisissa huokeammin hinnoitelluissa lehdissä meno saattoi olla hivenen reippaampaa. Bunтын pitkäikäinen pääsarja Four Marys oli tavanomainen tyttöjen sisäoppilaitokseen sijoitettu sarjakuva, joka keskittyi neljän päähenkilönsä opiskeluhuoliin ja arkiseen elämään. Sarja päättyi vasta lehden lakkautuksen myötä vuonna 2001. Tämän tapaiset sarjat, joissa hyvin käyttäytyvät boarding school -tyttöset tukivat tovereitaan ja toimivat hyvinä esikuvina lukijoilleen, olivat tavallisia vielä 1960-luvun alussa. Muutos oli kuitenkin jo tulossa.

Pirtsakat tyttökirjasankarit

Fleetway julkaisi 1950-luvulta lähtien erilaisia taskukokoisia yhden pitkän tarinan sisältäneitä sarjakuvalehtiä Picture Library -nimikkeen alla. Thriller Picture Library ja Super Detective Picture Library -lehtien suomalainen painos oli vanha 1950-luvun Korkeajännitys. Picture Library -lehtien joukossa oli myös koko joukko tytöille ja nuorille naisille suunnattuja julkaisuja. Varsinkin näitä nähtiin joitakin 1960-luvun alussa suomeksi.

Sievistelevä Girl lakkautettiin 1964, ajat olivat muuttuneet. Nyt sarjakuvissa tytöt olivat omaehtoisia toimijoita. Schoolgirl Picture Libraryn tarinassa Fourth Form Newsgirls (1964) koulutytöt löytävät vanhan hylätyn painokoneen, kunnostavat sen, ryhtyvät julkaisemaan omaa lehteä ja paljastavat vierailevan poptähden valepukukseksi rosvoksi.

Princess Picture Libraryn julkaisiin suomeksi lyhyen aikaa vuosina 1963–64. Lehdessä vuorotteli kaksi erilaista tyttö-sankaria. Jenny Butterworthin kirjoittama ja pääosin Andrew Wilsonin piirtämä Sue Day oli suurisilmäinen ja pirtsakka koulutyttö, F.H. Burnettin tyttökirjojen moderni perillinen. Touhukas Sue ryhtyy

© IPC/Fleetway

STORIES TO THRILL YOU

SUE'S BUSMAN'S HOLIDAY
Sue and the famous Happy Days family learn that they've inherited a property in France. But when they get there, it isn't at all what they expected—and it leads them on a trail of fun and adventure!

SALLY AND THE ROYAL REBEL
Sally Doyle, the young dancer, is engaged to give ballet lessons to an eastern princess—who turns out to be a lively young rebel. You'll love this colourful, exciting story.

You'll find these two complete picture-packed stories in this month's super issues of

PRINCESS PICTURE LIBRARY

1/- each They're out now—ask for them at your newsagents today!

Sykähdyttäviä tarinoita sinulle.

Agile as an acrobat, quick as a lightning flash... this is the astonishing story of ordinary Cathy, better known as...

The CAT GIRL

© IPC/Fleetway

Sally-lehden sankari, akrobaattinen Cat Girl (Sally 1969).

WHEN I HAD MY CAT SUIT ON I WASN'T ORDINARY CATHY ANY MORE — I WAS A CAT GIRL. MY PRIVATE DETECTIVE DAD'S ARCH-ENEMY, THE EAGLE, WAS PLANNING A BIG TRAIN ROBBERY. BUT I HAD BEEN CAPTURED BY THE EAGLE AND — UNDER THE SPELL OF HYPNOSIS — I HAD AGREED TO PLAY A LEADING PART IN THE KIDNAPPING OF MY OWN DAD, USING MY TALENTS AS A CAT GIRL.

empimättä toimeen, kun perheen rahat ovat vähissä ja pääsiäislomamatka meren rannalle uhkaa jäädä pitämättä. Viitanee Blackpooliin, joka oli suosittu rantalomakohde vielä 1960-luvulla, etenkin vähävaraisempien perheiden parissa. Sue ryhtyy keräämään rahaa kaikin voimin, eikä välty kommelluksiltakaan, mutta päätty lopulta esiintymään elokuvassa ja paljastaa siinä sivussa uhkarohkeilla toimillaan arvoturkisvarkaiden juonet. Sue Dayn kanssa vuorotteleva sankaritar oli nuori sirkusballerina Sally Doyle. Tyttösarjakuville hieman tavanomaisemmista lähtökohdista huolimatta myös Sallyn seikkailuissa riitti mysteerejä, toimintaa ja jännitystä.

Goottilaista menoa

Hieman vanhemmille, melkein aikuisille lukijoille Fleetway julkaisi katalogillisen romanttisia pokkarilehtiä, joissa oli välillä tummiakin sävyjä. Romantic Confessions Picture Library, Romance Adventure Library, Famous Romance Library, Love Story Library, ym. Apajilla oli muutamia muitakin kustantajia hyvin samantapaisilla konsepteilla.

Hertta-sarja (1956–77) oli näitä Fleetwayn lehtiä suomeksi julkaisseista nimikkeistä varmasti tunnetuin. Muita huomattavia olivat 1960–64 ilmestynyt Ajanvietesarja ja 1958–64 julkaistu Me kaksi. Taso oli kovasti vaihteleva,

mutta Ajanvietesarja julkaisi varmasti raflaavimmat tarinat. Jännitystä tihkuvat pulp-lukemistoista muistuttavat kannet kertovat, ettei nyt ole kyseessä kaikkein tavanomaisimmat nuorten tyttöjen romanttiset sarjakuvakertomukset. Seikkaa painottivat vielä kanteen nostetut tekstilainaukset lehden sisältä: ”Paahtava kuumuus ennusti myrskyä. Mahtavat mustat pilvet kiersivät taivaanranta ja hento nainen värisi pelosta” (Vaarojen talo, Ajanvietesarja 12/1961) ja ”Kuin unessa Dale katsoi murhaajan toimia voimatta tehdä mitään...” (Todistaja, Ajanvietesarja 5/1962).

Naisten romanttinen viihde ponnistaa vanhan goottilaisen romaanin perustuksilta. Romantiikan edustajana goottilainen kirjallisuus toimi 1800-luvulla valistuksen ajan luoman ankan rationalismin vasta-voimana. Goottilainen kauhu puolestaan

otti kuvatakseen romantiikan torjutumpia, pimeämpiä puolia. Englantilaisen gootiikan tavallisia aineksia ovat luoksepääsemättömien nummien keskellä sijaitsevat synkät linnat tai kartanot, niiden julmat ja kieroutuneet isännät, joilla on synkkiä salaisuuksia, suljetut ullakkokamarit, salakäytävät, mystiset tapahtumat ja kaiken tämän keskelle sysätty sankaritar.

Ann Radcliffen teokset 1800–1900-luvun vaihteesta nostetaan goottilaisen romaanin avaintoiksi yleensä esiin. Sieltä Jane Austenin ja Charlotte Brontën kautta kehityslinja vie moderniin viihdekirjallisuuteen. Englantilaisen gootiikan monet teemat ja ainekset näkyvät yhä populaarissa naistenvihteessä, niin myös näissä Fleetwayn tuottamissa Ajanvietesarjan sarjakuvatarinoissa.

Vaarojen talon päähenkilö, nuori Dinah Edis saa toimen rikkaan miehen

© IPC/Fleetway

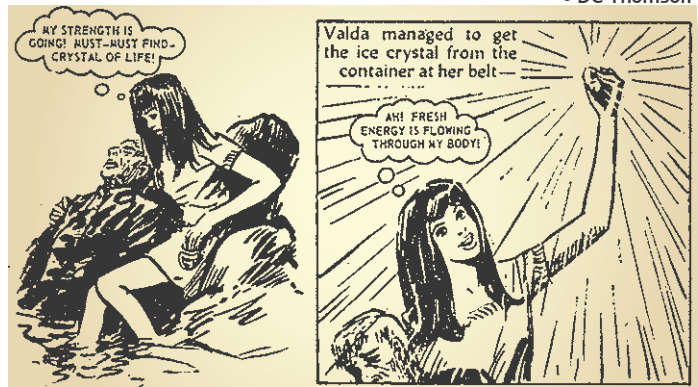
Sue Day pelastaa päivän. Prinsessa-sarja 6/1964.

kartanosta kaukana maaseudulla. Suuri talo on salaisuuksien ja synkän menneisyyden varjostama. Dinah vedetään mysteerien, kiristysten ja kidnappausten keskelle. Muissa sarjan tarinoissa on samantapaisia tai muita romanttisen viihteen esittelemiä perusteemoja. Ikävä vain, että toteutus oli usein hutiloitua ja väljähtäneen oloista. Piirtäjistä osa on tuttuja 1950-luvun Korkkareista.

Supersankareita, sotaorpoja ja kauhun väristyksiä

Yhteiskunnalliset muutokset 1970-luvulla saivat kustantajat muuttamaan tyttöjen lehtiä yhä räväkämpään suuntaan. Muutuneita aikoja seurasi monet supervetot kuten auringosta voimansa saava kuolematon Valda, akrobaattinen Cat Girl tai Lona the Wonder Girl. Vielä huomattavampia ovat aihevalinnaltaan entistä kompleksisempia, jopa poliittisesti värityneet jatkosarjakuvat, kuten Tammyssä alkuvuodesta 1971 alkanut Slaves of War Orphan Farm. Tässä 1940-luvulle sijoittuvassa, lähes sadistisia sävyjä saavassa tarinassa pienet sotaorvat joutuvat kivilouhokseen pakotettiin julman Ma Thatcherin maatilalla, jonka piti tarjota turvaa sodan myllerryksiltä. Rautarouvana myöhem-

Vas: Ajankierte-sarjan sensuaalista eksotiikkaa, kansia vihjaa, ettei ihan lapsille ole. Ylh: kuolematon Valda saa voimansa kristallin kautta auringosta. Mandy n:o 246, 8.10.1971.

min tunnettu oikea Thatcher toimi sarjan ilmestymisen aikaan opetusministerinä. Hän herätti närää poistamalla säästösihiin vedoten ilmaisen maitoannoksen 7-11 -vuotiaiden lasten kouluaterioista. Aivan sattumalta ei siis lapsia kiusanneen hahmon nimi ollut Thatcher ("Margaret Thatcher, Milk Snatcher", kuului ajan pilkkariimi). Monet lukijat muistelevat sarjaa yhä yhtenä vaikuttavimmista lapsuudenajan lukukokemuksista.

Vielä poliittisempi oli Tammyssä samoihin aikoihin ilmestynyt jatkosarja My Father My Enemy, joka kertoo 1900-luvun alun rikkaan kaivoksenomistajan tyttärestä Julie Jeffriesistä. Tyttö kapinoi isäänsä vastaan, koska tämä kohtelee työläisiään julman itsevaltiaasti. Julie ei tee enempää tai vähempää kuin auttaa kaivostyöläisiä perustamaan ammattiliiton etujaan suojaamaan. Tyttö pitää jopa palopuheita työläisille: "Hän ei voi antaa potkuja kaikille, muuten kaivos joudutaisiin sulkemaan! Teidän täytyy pitää rivinne yhtenäisinä, voidaksenne taistella häntä vastaan!". Edwardiaaniseen aikaan piilotettua 1970-luvun alun poliittista ajankuvaa.

Aiemmin näkymättömin käsin vartioituja luokkarajoja uskallettiin siis vähän kalistella. Mutta roturajoja ei varsinkaan romanssarjoissa silti uskallettu ylittää. Ainakaan käsiini asti ei yhtään lehteä ole päätynt, joissa olisi kuvattu vaikkapa tumma- ja vaaleaaihoisten välisiä suhteita. Englannissa ei ollut amerikkalaista Comics Codea vastaavaa itsesääteilyjärjestelmää, joka periaatteessa olisi estänyt mainitun kaltaisten tarinoiden julkaisemisen. Tosin vuonna 1955 annettu lakiasetus lapsille ja nuorille haitallisista julkaisuista vahvisti kustantajien, maahantuoja- ja jälleenympäristöjen halua löyhään itsevalvontaan.

Tammyn muissakin sarjoissa nähtiin tummasävyisiä sarjoja. Tarinoita kärsivästä nuorista teinityöistä, sydäntäsärkevää melodraamaa, kotiväkivaltaa ja muuta sellaista, vastauksena kustantajien tekemille markkinatutkimuksille, joiden mukaan tyttölukijat halusivat emotionaalisesti yhä voimakkaampia tarinoita. Sellaiset sarjaotsikot, kuten "Cinderella Spiteful" ja "Little Miss Nothing" kertovat varmaan tarpeeksi.

Salaperäisiä tapahtumia vanhassa kartanossa. Ajankierte-sarja 12/1961

Mistyn-lehden sarjoja. vasemmalla muinaisegyptiläistä kauhua. Oikealla The Sentinel ja Paint it Black.

Oikeaa kauhun tunnetta tarjosi sitten vuonna 1978 aloittanut Misty-lehti.

Mistyn tarjoama traditionaalinen kauhu oli melko epätavallista tarjontaa ajan tyttöjen lehdissä, vaikka Tammy-lehden tarinat olivat jo antaneet osviittaa tästä suuntauksesta. Mistyn uudet tyttöpäähenkilöt eivät olleet kuten ennen. Tavallisesta kolutyöstä Nicola Scottista tulee muinaisegyptiläisen mysteerisen Bast-kissakultin jäsen sarjassa The Cult of the Cat. Toisessa jatkotarinassa The Sentinels linkittyvät vuosien 1978 ja 1940 paralleelimaailmat toisiinsa kahden tyhjilleen jääneen tornitalon kautta. Moonchild kertoo telekineettisiä voimia omaavasta tytöstä. Sarjojen tunnelma on kuin Safiiri ja Teräs-TV-sarjan outoa atmosfääriä olisi miksattu Shokin parhaisiin kauhuihin.

Taantumisen aikaa

Monia näistä Tammy ja Mistyn tarinoista olivat muun muassa kirjoittamassa myöhemmin 2000AD-sarjoilla mainee-

seen nousseet Pat Mills ja John Wagner. Joukossa oli harvoja naiskirjoittajia, kuten Pat Davidson tai Jenny McDade. Useimmat naiskirjoittajista olivat 1950-60 -luvulta, joilla oli vaikeuksia pysyä muutosten mukana.

”Monet nuoret naiskirjoittajat ja toimittajat pitivät yksinomaan sarjakuvien parissa työskentelyä hävettävänä, etenkin jos sarjakuvalehdet olivat huonolle paperille painettuja. He mieluummin hakivat töitä trendikkäistä kiiltävälle paperille painetuista pop-lehdistä”, kertoi Pat Mills Nostalgia Magazinen haastattelussa. Siinä Pat Millsin mukaan syy, miksi niin monet miehet, mutta niin harvat naiset työskentelivät tyttöjen sarjakuvalehdille. Levikit olivat kuitenkin hyviä ja jälleen jopa noususuuntaisia, Tammya myytiin joka viikko 250 000 kappaletta, mikä oli enemmän kuin 200AD:llä.

Lupaavan 1970-luvun jälkeen alkoi taantuminen. Useita tyttöjen lehtinimikkeitä yhdistettiin toisiinsa ja lopulta lakkautettiin kokonaan 1980-luvun aikana. Minne lehdet katosivat?

Pat Millsin mukaan synnä olivat toimitukselliset päätökset IPC:llä, joka julkaisi Tammya ja Mistyä. Tyttöjen lehtiä avustaneet käsikirjoittajat värvättiin pelastamaan huonoista myyntiluvuista kärsiviä poikien sarjakuvalehtiä. Mills oli itse tässä joukossa, luomassa Battle ja 2000AD -lehtiä. Tyttöjen lehtien tekijöiksi palasivat vanhat kirjoittajat ja toimittajat, jotka Millsin mukaan eivät enää olleet ajan tasalla ja lehtien myynti laski dramaattisesti. Kustannusten kurissapitämiseksi oli kotoperäisten piirtäjien tilalle jo 1970-luvulla alettu haalia halvempia korvikkeita italialaisista ja espanjalaisista studioista. Myöhemmin 1980-luvulla perinteiseen tapaan piirretyt sarjakuvat korvattiin monissa lehdissä lopulta fotonoveleilla.

DC Thompsonin toimituspäällikkönä toimivan Agnes Wilsonin mielestä itse tytöt ovat muuttuneet. DC Thompson julkaisi aikoinaan Buntya, Mandya ja monia muita ennen niin suosittuja lehtiä. Viimeisenä lakkautettiin Bunty vuonna 2001, 43 vuoden jälkeen. Wilsonin mukaan monet muut ajanvietteet kilpailevat

© IPC Media

nykyään tyttöjen ajankäytöstä, ettei heillä ole enää halua tai aikaa lukea sarjakuvia.

Mikä kulttuurillinen vaikutus näillä aikanaan laajalti luetuilla julkaisuilla oli? Innoittivatko ne mahdollisesti jollakin tavalla nykypäivän brittiläisiä naispiirtäjiä? Toimivatko Tammyn arkirealismia ja draamaa viljelevät tarinat yhtenä alkusäyksenä modernille sarjakuvaramaanille? Saivatko vaikkapa Suzy Varty tai Posy Symmonds kipinää omiin sarjoihinsa näistä lehdistä?

Miksi sarjakuvan suurmaissa Belgiassa tai Ranskassa ei koskaan ollut samanlaista tyttöjen sarjakuvalehtien traditiota? Spiroon ja Tintinin kaltaisissa lehdissä, ei pahemmin naishahmoja, saati sankareita ennen kuusikymmenluvun loppua nähty.

Itse asiassa Dupuis-kustantamo ei sietänyt naishahmojen vilahtamista edes ruutujen taustoissa ennen kuin 1960-luvulla¹.

Paljon on jäänyt tutkimatta. Mistään en onnistunut löytämään listauksia tai tietoja esimerkiksi tyttöjen Picture Libraryistä, kun kaikenlaisista War Picture Libraryista ne löytyivät tekijätietoineen päivineen.

Kirjoittaja on sarjakuvapiirtäjä, -kriitikko, Ankkalinnan Pamauksen päätoimittaja ja tämän numeron myötä Sarjainfon väistyvä taittaja.

1) Anne Lagerstedt: Tuplasyntarit (Jaques Martinista ja Alixista). Sammuttakaa Valot, Seinäjoen Sarjakuvaseuran jäsentiedote 1/1987

Lähteinä:

Gibson, Mel: Remembered Reading: Memory, Comics and Post-war Constructions of British Girlhood, University of Sunderland 2002

Gravett, Paul – Stanbury, Peter: Great British Comics, Aurum 2006

Freeman, John: Let's Here It For The Girls, Memorabilia Magazine, Titan Books 2002 (mm. Pat Mills ja Agnes Wilson -haastattelut)

www.dr-mel-comics.co.uk (Mel Gibsonin kotisivut)

www.bbc.co.uk/cult/comics/

Creating Tammy: A True Story: www.downthetubes.net/features/comics/tammy/creating_tammy.html

Muutamia uusintajulkaisuja:

Mother Tells You How: Essential Life Skills for Modern Young Women - "Girl" 1951-1960
ISBN-13: 978-1853756177

Valentine Picture Story Library: ... I Tried to Pull Free, But He Crushed His Lips to Mine...
ISBN-13: 978-1853756450

The Best of Girl, ISBN-13: 978-1853756115

© IPC Media

Ylh: Sally 15.11.1969. Legion of Super Slaves. Tamara kohtaa julman aivopesukouluttaja Gertan. Vas: Toisen maailmansodan aikaan sijoittuvan sarjan nimessä on samaa kaikua, Tammy 1971.